

دیوان
قصاید، مثنویات، تمثیلات
و مُقطّعات
پروین اعتصامی

براساس طبع ابوالفتح اعتصامی

۱۳۸۹

سرشناسه:	اعتصامی، پروین، ۱۳۸۵ - ۱۳۲۰.
عنوان قراردادی:	دیوان
عنوان و نام پدیدآور:	دیوان قصاید، مثنویات، تمثیلات و مقطعات پروین اعتصامی براساس طبع ابوالفتح اعتصامی.
مشخصات نشر:	تهران، مرکب سپید، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری:	۴۸۲ ص.
شابک:	978-600-5459-09-8
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	کتاب در سال‌های مختلف توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.
موضوع:	شعر فارسی - قرن ۱۴
شناسه افزوده:	اعتصامی، ابوالفتح، گردآورنده
رده‌بندی کنگره:	ت ۱۳۸۹ / ۷۶۱۴ PIR
رده‌بندی دیوینی:	۸ فا ۱۶
شماره کتابشناسی ملی:	۲۰۰۸۵۳۹

ناشر همکار

انتشارات مرکب سپید

نشانی: خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پاساژ کتاب فروردین، طبقه زیرین.
 شماره ۱۰: تلفن: ۶۶۹۷۰۷۱۶ : همراه: ۰۹۱۲۵۱۳۷۶۲۶
 مرکز پخش: انتشارات جلوه‌نگار - تلفن: ۶۶۹۶۲۳۸۷ - ۶۶۹۵۰۵۳۷
 e-mail: morakabe.sepid@yahoo.com

دیوان قصاید، مثنویات، تمثیلات و مقطعات

پروین اعتصامی

بر اساس طبع ابوالفتح اعتصامی

• چاپ اول ۱۳۸۹ تهران • تعداد ۲۰۰۰ نسخه • قیمت: بدون قاب ۱۰۰۰۰ تومان: با قاب ۱۲۰۰۰ تومان
 • چاپ و لیتوگرافی طیف‌نگار • صحافی سروش

ISBN 978-600-5459-09-8

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۵۹-۰۹۸

Printed in Iran

همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱۷		راجع به طبع هفتم
۱۸		راجع به طبع ششم
۱۹		راجع به طبع پنجم
۲۰		راجع به طبع چهارم
۲۱		راجع به طبع سوم
۲۲		راجع به طبع دوم
۲۳		دیاچه چاپ اول دیوان
۲۹		پروین، زنی مردانه در قلمرو شعر و عرفان
۳۷		اهداء کتاب

قصاید

شماره ترتیب	عنوان قصاید	تعداد بیتها	شماره صفحه
۱	ای دل، عَیْبِ مخور غم دنیا را	۵۲	۴۱
۲	کار مده نَفْسِ تَبَه کار را	۱۸	۴۳
۳	زَهاییت باید، زَهاکُنْ جَهان را	۱۶	۴۴
۴	یکی پُرسید از سُقراط کز مُردن چه خواندستی	۴۰	۴۵
۵	ای کَنده سیلِ فتنه زِ بُیادت	۱۶	۴۶
۶	ای دِل، فَلْکِ سَفله کَجَمدار است	۵۷	۴۷
۷	آهوی روزگار نه آهوست، آزدِ رست	۱۳	۴۹
۸	ای عَجَب! این راه نه راهِ خُداست	۴۸	۵۰
۹	گویند عارفان، هُنر و عِلْمِ کیمیاست	۴۶	۵۲
۱۰	شالوده کاخِ جَهان بر آبست	۲۴	۵۴
۱۱	آنکس که چو سیمِ رَغ، بی نشانست	۶۱	۵۵
۱۲	اگر چه در رِوِ هَستی، هزار دُشوارِ رست	۲۸	۵۷

شماره ترتیب	عنوان قصاید	تعداد بیتها	شماره صفحه
۱۳	عاقل، از کار بُزرگی طلبید	۲۹	۵۹
۱۴	ای دل، بقا دَوام و بقایی چنان نداشت	۳۱	۶۰
۱۵	دل اگر توشه و توانی داشت	۲۸	۶۱
۱۶	فلک، ای دوست، ز بس بیحد و بیمر گردد	۳۹	۶۲
۱۷	سوخت اوراقِ دل از آخگر پنداری چند	۳۳	۶۴
۱۸	سر و عقل، گر خدمتِ جان کنند	۱۷	۶۵
۱۹	ای دوست، دُزدِ حاجب و دُربان نمی شود	۲۷	۶۶
۲۰	دانی که را سزد صفتِ پاکی؟	۱۰	۶۷
۲۱	هفته ها کردیم ماه و سالها کردیم پار	۱۸	۶۸
۲۲	کارها بود درین کارگه اخضر	۴۰	۶۸
۲۳	ای سیه مارِ جهان را شده افسونگر	۶۰	۷۰
۲۴	ای شده شیفته گیتی و دُورانش	۷۲	۷۲
۲۵	ای بیخبر ز منزل و پیشاهنگ	۱۴	۷۵
۲۶	در خانه، شُخته خُفته و دُزدان به کوی و بام	۲۱	۷۶
۲۷	نخواست هیچ خردمند وام از آیام	۲۶	۷۷
۲۸	نفس گفته است بسی ژاز و بسی مُبهم	۳۵	۷۸
۲۹	تا به بازارِ جهان سودا گریم	۲۱	۷۹
۳۰	بدمشاندند زیر گُنبَد گردان	۲۶	۸۰
۳۱	حاصلِ عمرِ تو افسوس شد و جرمان	۵۶	۸۱
۳۲	دُزدِ تو شد این زمانه ریمن	۳۱	۸۴
۳۳	دِگرباره شد از تاراجِ بهمن	۲۵	۸۵
۳۴	برده کس نشد این برده میناگون	۲۰	۸۶
۳۵	گرت، ای دوست، بُود دیده روشن بین	۱۷	۸۷
۳۶	تو بلند آوازه بودی، ای روان	۱۷	۸۸
۳۷	گردون نرهد ز تُو رفتارِ	۱۵	۸۹
۳۸	سودِ خود را چه شماری که زیانکاری	۱۹	۸۹
۳۹	ای شده سوخته آتشِ نفسانی	۵۹	۹۰
۴۰	اگر رویِ طلب ز آیینِ معنی نگردانی	۵۸	۹۳
۴۱	بسوز آندرین تبه، ای دل، نهانی	۶۱	۹۵
۴۲	همی با عقل در چون و چرایی	۱۲	۹۷

مثنویات، تمثیلات و مقطعات

شماره ترتیب	عنوان قطعات	تعداد بیتها	شماره صفحه
۴۳	آتش دل	۲۰	۱۰۱
۴۴	آرزوها	۱۱	۱۰۲
۴۵	آرزوها	۹	۱۰۲
۴۶	آرزوها	۶	۱۰۳
۴۷	آرزوها	۹	۱۰۳
۴۸	آرزوها	۷	۱۰۳
۴۹	آرزوی پرواز	۳۰	۱۰۴
۵۰	آرزوی مادر	۱۸	۱۰۵
۵۱	آسایش بزرگان	۶	۱۰۶
۵۲	آشیان ویران	۴۲	۱۰۶
۵۳	آیین آینه	۱۴	۱۰۸
۵۴	احسان بی ثمر	۸	۱۰۹
۵۵	ارزش گوهر	۱۵	۱۰۹
۵۶	از یک غزل	۱۰	۱۱۰
۵۷	اشک یتیم	۸	۱۱۰
۵۸	امروز و فردا	۱۲	۱۱۱
۵۹	امید و نومیدی	۳۱	۱۱۱
۶۰	اندوه فقر	۱۸	۱۱۳
۶۱	ای رنجبر	۱۴	۱۱۳
۶۲	ای گریه	۳۰	۱۱۴
۶۳	ای مرعک	۳۶	۱۱۵
۶۴	باد بروت	۳۴	۱۱۷
۶۵	بازی زندگی	۱۳	۱۱۹
۶۶	بام شکسته	۶	۱۱۹
۶۷	بلبل و مور	۶۳	۱۲۰
۶۸	برف و بوستان	۳۹	۱۲۲
۶۹	برگ گریزان	۴۶	۱۲۴
۷۰	بنفشه	۷	۱۲۶

شماره ترتیب	عنوان قطعات	تعداد بیتها	شماره صفحه
۷۱	بهای جوانی	۲۳	۱۲۶
۷۲	بهای نیکی	۱۷	۱۲۷
۷۳	بی آرزو	۲۲	۱۲۸
۷۴	بی پدر	۱۳	۱۲۹
۷۵	پایمال آز	۳۹	۱۳۰
۷۶	پایه و دیوار	۳۲	۱۳۱
۷۷	پیام گل	۱۴	۱۳۳
۷۸	پیک پیری	۱۶	۱۳۳
۷۹	پیوند نور	۳۸	۱۳۴
۸۰	تاراج روزگار	۲۱	۱۳۶
۸۱	توانا و ناتوان	۱۰	۱۳۷
۸۲	نوشه پژمردگی	۶	۱۳۷
۸۳	تهیدست	۳۷	۱۳۸
۸۴	تیر و کمان	۳۲	۱۳۹
۸۵	تیره بخت	۲۴	۱۴۱
۸۶	تیمار خوار	۳۲	۱۴۲
۸۷	جامه عرفان	۲۶	۱۴۳
۸۸	جان و تن	۲۰	۱۴۴
۸۹	جمال حق	۲۴	۱۴۵
۹۰	جولای خدا	۶۹	۱۴۶
۹۱	چند پند	۱۶	۱۴۹
۹۲	حدیث مهر	۱۷	۱۵۰
۹۳	حقیقت و مجاز	۹	۱۵۰
۹۴	خاطر خشنود	۲۰	۱۵۱
۹۵	خوان کرم	۴۲	۱۵۲
۹۶	خون دل	۸	۱۵۴
۹۷	درخت بی بر	۱۸	۱۵۴
۹۸	دریای نور	۴۹	۱۵۵
۹۹	دزد خانه	۱۵	۱۵۷
۱۰۰	دزد وقاضی	۲۴	۱۵۸

شماره ترتیب	عنوان قطعات	تعداد بیتها	شماره صفحه
۱۰۱	دکان ریا	۴۰	۱۵۹
۱۰۲	دو محضر	۶۹	۱۶۰
۱۰۳	دو همدرد	۲۳	۱۶۳
۱۰۴	دو همراز	۱۸	۱۶۴
۱۰۵	دیدن و نادیدن	۱۹	۱۶۵
۱۰۶	دیده و دل	۳۲	۱۶۶
۱۰۷	دیوانه و زنجیر	۱۸	۱۶۷
۱۰۸	ذره	۲۱	۱۶۸
۱۰۹	ذره و خفاش	۲۹	۱۶۹
۱۱۰	راه دل	۱۵	۱۷۰
۱۱۱	زُفوی وقت	۳۴	۱۷۱
۱۱۲	رنج نخست	۱۰	۱۷۲
۱۱۳	روباه نفس	۳۷	۱۷۳
۱۱۴	روح آزاد	۳۱	۱۷۴
۱۱۵	روح آزرده	۱۸	۱۷۶
۱۱۶	روش آفرینش	۱۸	۱۷۶
۱۱۷	زاهد خودبین	۴۱	۱۷۷
۱۱۸	سپید و سیاه	۱۵	۱۷۹
۱۱۹	سختی و سختی‌ها	۱۱	۱۸۰
۱۲۰	سرنوشت	۴۷	۱۸۰
۱۲۱	سرود خارکن	۳۴	۱۸۲
۱۲۲	سرو سنگ	۱۰	۱۸۳
۱۲۳	سعی و عمل	۳۰	۱۸۴
۱۲۴	سفر اشک	۱۷	۱۸۵
۱۲۵	سپه‌روی	۲۰	۱۸۶
۱۲۶	شاهد و شمع	۱۵	۱۸۷
۱۲۷	شب	۳۸	۱۸۸
۱۲۸	شباویز	۲۶	۱۸۹
۱۲۹	شرط‌نیک‌نامی	۱۱	۱۹۰
۱۳۰	شکایت پیرزن	۱۶	۱۹۱

شماره ترتیب	عنوان قطعات	تعداد بیتها	شماره صفحه
۱۳۱	شکسته	۲۱	۱۹۲
۱۳۲	شکنج روح	۴۰	۱۹۳
۱۳۳	شوق برابری	۲۶	۱۹۴
۱۳۴	صاعقه ما، ستم اغنیاست	۵۳	۱۹۶
۱۳۵	صاف و دُرد	۱۲	۱۹۸
۱۳۶	صید پریشان	۵۵	۱۹۸
۱۳۷	طفل یتیم	۳۷	۲۰۱
۱۳۸	طوطی و شکر	۳۱	۲۰۲
۱۳۹	عشق حق	۲۹	۲۰۴
۱۴۰	عُمرِ گل	۲۵	۲۰۵
۱۴۱	عهد خونین	۲۴	۲۰۶
۱۴۲	عیبجو	۲۶	۲۰۷
۱۴۳	غرور نیک‌بختان	۴۰	۲۰۸
۱۴۴	فرشته‌انس	۳۹	۲۱۰
۱۴۵	فریاد حسرت	۲۲	۲۱۱
۱۴۶	فرب آبشتی	۱۲	۲۱۲
۱۴۷	فلسفه	۱۴	۲۱۳
۱۴۸	قایید تقدیر	۲۸	۲۱۳
۱۴۹	قدر هستی	۱۹	۲۱۵
۱۵۰	قلبِ مجروح	۱۷	۲۱۵
۱۵۱	کارآگاه	۳۱	۲۱۶
۱۵۲	کارگاه حریر	۱۰	۲۱۸
۱۵۳	کاروان چمن	۱۱	۲۱۸
۱۵۴	کارهای ما	۱۹	۲۱۹
۱۵۵	کرباس و الماس	۳۳	۲۱۹
۱۵۶	کعبه دل	۴۸	۲۲۱
۱۵۷	کمانِ قضا	۳۸	۲۲۳
۱۵۸	کوته‌نظر	۱۳	۲۲۵
۱۵۹	کودک آرزومند	۱۶	۲۲۵
۱۶۰	کوه و کاه	۲۰	۲۲۶

شماره ترتیب	عنوان قطعات	تعداد بیتها	شماره صفحه
۱۶۱	کیفر بی هنر	۴۱	۲۲۷
۱۶۲	گذشته بی حاصل	۱۸	۲۲۸
۱۶۳	گرگ و سگ	۱۷	۲۲۹
۱۶۴	گرگ و شبان	۳۴	۲۳۰
۱۶۵	گره گشای	۵۱	۲۳۱
۱۶۶	گریه بی سود	۹	۲۳۴
۱۶۷	گفتار و کردار	۵۱	۲۳۴
۱۶۸	گل بی عیب	۲۶	۲۳۶
۱۶۹	گل پژمرده	۲۷	۲۳۷
۱۷۰	گل پنهان	۱۰	۲۳۸
۱۷۱	گل خودرو	۳۳	۲۳۹
۱۷۲	گل سرخ	۵۲	۲۴۰
۱۷۳	گل و خار	۳۷	۲۴۳
۱۷۴	گل و خاک	۲۳	۲۴۴
۱۷۵	گل و شبنم	۲۹	۲۴۵
۱۷۶	گلۀ بیجا	۲۱	۲۴۶
۱۷۷	گنج ایمن	۲۳	۲۴۷
۱۷۸	گنج درویش	۷۹	۲۴۸
۱۷۹	گوهر اشک	۲۱	۲۵۲
۱۸۰	گوهر و سنگ	۵۱	۲۵۳
۱۸۱	لطف حق	۶۳	۲۵۵
۱۸۲	مادر دورانیش	۲۴	۲۵۷
۱۸۳	مرغ زیرک	۱۶	۲۵۸
۱۸۴	مست و هشیار	۱۰	۲۵۹
۱۸۵	معمار نادان	۵۲	۲۶۰
۱۸۶	مناظره	۲۲	۲۶۲
۱۸۷	مور و مار	۳۱	۲۶۳
۱۸۸	ناآزموده	۴۳	۲۶۴
۱۸۹	نااهل	۲۵	۲۶۶
۱۹۰	ناتوان	۸	۲۶۷

شماره ترتیب	عنوان قطعات	تعداد بیتها	شماره صفحه
۱۹۱	نامه به نوشیروان	۱۹	۲۶۷
۱۹۲	نشان آزادگی	۱۷	۲۶۸
۱۹۳	نغمه خوشه چین	۲۱	۲۶۹
۱۹۴	نغمه رفوگر	۳۲	۲۷۰
۱۹۵	نغمه صبح	۵۵	۲۷۱
۱۹۶	نکته ای چند	۱۰	۲۷۴
۱۹۷	نکوهش بیجا	۹	۲۷۴
۱۹۸	نکوهش بی خبران	۲۸	۲۷۵
۱۹۹	نکوهش نکوهیده	۵	۲۷۶
۲۰۰	نوروز	۱۴	۲۷۶
۲۰۱	نهای آرزو	۱۲	۲۷۷
۲۰۲	نیکی دل	۷	۲۷۷
۲۰۳	هرچه بادا باد	۲۶	۲۷۸
۲۰۴	همشین ناهموار	۴۱	۲۷۹
۲۰۵	یاد یاران	۶۰	۲۸۱
۲۰۶	مقطعات	۲۲	۲۸۳
۲۰۷	تعزیت پدر	۱۶	۲۸۶
۲۰۸	سنگ مزار	۱۱	۲۸۸
مجموعه مقالات و قطعات اشعار که به مناسبت درگذشت و اولین سال وفات			
	خانم پروین اعتصامی نوشته و سروده شده است		۲۹۱
	واژه نامه		۳۴۹
	اعلام		۳۹۱
	کشف الایات		۴۲۱